

Wiadomości krajowe.

Uwiedomienie

C. K. Rządu krajowego.

Przy rozdawaniu premii w Samborze, celem polepszenia chowu koni, dnia 1. Maia r. b. przedsięwziętem, otrzymały następujące osoby nagrody ze Skarbu rządowego, jako to: 1) za przychów najpiękniejszych żrzcobów po stadnikach skarbowych, poddani: Michał Rykermann z Jozefsbegu, Jerzy Reichert z Ugartsbergu i Andrzej Stoffel z Kaisersdorfu, każdy po 20 Cz. Zł. w zlocie; 2) za przychów najpiękniejszych kłozek po stadnikach skarbowych, poddani: Mikołaj Fray z Ugartsbergu, Jan Rykermann z Jozefsbegu, Filip Jakoby z Ugartsbergu, Jan Schaefer z Czokwi, Mikołaj Strenik z Neudorfu, i Jan Kester z Kaisersdorfu, każdy po 6 Cz. Zł. w zlocie.

O k ó l n i k

Względem ustanowienia cła wchodowego od kakao i kawy.

Dekretem wysokiéy Kamery nadwornej z dnia 16 b. m. Nro. 2031 ustanowiono cło wchodowe od celnara netto ziarna kakao i lupin z kakao, na dwadzieścia ZR. i podobnie od celnara netto kawy na dwadzieścia ZR.

Co z tym dekladem obwieszcza się, że Komoram celnym, do oclenia tych artykułów upoważnionym, rozkazano, te ustanowione cła natychmiast zastosować.

We Lwowie d. 21. Sierpnia 1824.

(Podpisy.)

Najjaśniejszy Pan raczył najwyższą uchwałę z d. 19. Sierpnia r. z. stosownie do przepisów najwyższego uniwersału z dnia 8. Grudnia 1820 nadadź zletni przywilej Grzegorzowi Felix przywilejowanemu fabrykantowi wódek w Gumpendorfie pod Nrm. 37. na odkrycie sposobu pędzenia wódki, za pomocą którego prostą gorzałkę ulepszyć, kochobacynie w isednej destylacji uskutecznić, tak zwane zbieganie uchylic, przez to, pędzenie wódki i ulepszenie téż bardzo prędko i korzystnie do skutku doprowadzić, i niebezpieczeństwu ognia zapobiedz, nakoniec z niedogonu według potrzeby albo z samego, lub téż z dodatkami dobrego octu

robió można. Przeciw wykonywaniu tego przywileju nie zachodzi ze względów zdrowia żadna przeszkoda. W reszcie zalecono zostało uprzywilejowanemu, aby swojego odkrycia tymczasowie w tych powiatach i miejscach, gdzie prawo pędzenia wódki i propinacyi istnieje, nie wykonywał.

Z powodu doniesienia przez Wiedeńskich złotników oznajmionego, że poprawie robienia naczyń srebrnych, nakładania czyli plutowania szczypców, i robienia biczów, na którą Wiedeński C. K. nadworny i uprawniony fabrykant towarów plutowanych, Szczepan Mayerhofer w skutku najwyższej uchwały z dnia 1. Grudnia 1822 dziesięcioletni przywilej otrzymał, we względzie przedmiotu pierwszego, to jest robienia sprzętów srebrnych nowosci brakuie, otworzono zapieczętowane opisanie, do tego przywileju złożone, i uznano przez biegłych w sztuce, że ten poprawie prawnych przyrzeczności nie dostaje. Powszechna C. K. Kamera nadworna została zatem spowodowana, do uznania przywileju Mayerhofera podług przepisu §. 25. lit. a. najwyższego uniwersału z d. 8 Grudnia 1820 dla niedostateczności opisanja za zgasty, nie wchodząc w dalsze rozpoznanie o nowości poprawy iednej części tychże sprzętów

Wiadomości zagraniczne.

Zjednoczone Stany Ameryki północnej.

Gazety Angielskie zawierają następujący list pisany z Nowego-Yorku z d. 24. Czerwca: »Kongres zalecił Prezydentowi Stanów Zjednoczonych, aby wszedł w układy z Francją względem szkód poczynionych Amerykańskim obywatelom przez poddanych Francuzkich od roku 1806. — W d. 4. danu w Baltimore rozkaz do uzbrojenia okrętu North-Karolina o 74 działach, aby tenże w 90 dniach mógł wypłynąć; oprócz tego uzbrajaią ieszoze isk nayspieszniej trzy inne mniejsze okręty wojenne o 22 i o 12 działach. Część tych okrętów uda się ku brzegom Afrykańskim i na morze śródziemne, inna do Indyy zachodnich; zaś okręt liniowy pod Kommodorem Rogers popłynie zapewne ku brzegom zachodnio-południowym Amerykańskim, do Li-

ray.—Wielki zachodni kanał obiecuje niezmiernie dochody. W przeszłym miesiącu rząd cłowy w Albany miał w jednym tygodniu wpływu więcej jak 7000 dolarów; jeden tylko statek zapłacił 200 dolarów. Od 40 do 60 statków przechodzi codziennie przez tęczną szluzę. Powiędza tam zawsze więcej jak 100 bander ze statków, które z bogatemi płodami ze środka kraju tym kanałem przybyły. Miasto nasze od roku powiększyło się o 2000 nowych domów, 7 księciołów, i 6000 ludności. Teraz liczy 86 domów modlitwy a pewnie 130,000 mieszkańców.

Portugalia.

Gdy doświadczenie wykazało, że szkoly elementarne zaprowadzone w wojsku wyrokiem z d. 10. Października 1815, nie przynoszących korzyści, iakich się spodziewano, zatem postanowił Król, aby te szkoly były zniesione; iednakowoż umieszczeni przy tychże nauczyciele i pomocnicy zatrzymał mają swój stopień i płacę.

Wyrok Królewski czas służby dla piechoty oznacza lat 7, a dla jazdy i artylerji lat 9.

Podług wiadomości z wysp zielonego przylądka, wyszły tam rozkazy Rządu Portugalskiego, aby pod karą 500 dolarów i więzieniem, oddawano Portugalską biblią, którą tamże Angielskie towarzystwo biblijne rozdało.

Wielka Brytania i Irlandya.

Gazety Jamaickie, dochodzące do d. 18. Czerwca, na które z niecierpliwości oczekiwano w Londynie, z powodu wiadomości udzielonéj przez Kuryjera o zwycięstwie Boliwara, nie bynajmniej nie zawierają o tój pomyslności dla oręża Kolumbijsko-Peruwiańskiego; przeciwnie w tychże jest smutna wiadomość, że Władze miejscowe w Jamaicae odkryły znowu spisek przez czarnych knowany. Takowy wybuchnął już w części wyspy pod imieniem Hannovera znanéj. Węgry kilku plantacycy z okolicy Luoyi porzucili raptownie swe roboty, zapalili kilka stodół, zabrawszy w nich będące płody, i zbiegli w lasy. Milicya została wezwana do broni. Dwie kompanie z pułku Hannovera wyruszyły ku miastu Argyle, które zdawało się być głównem siedliskiem powstania. Dalej wyszła także kompania 33. pułku, stojąca w Maroontown. Alexandrya, Chester-Castle, Golden-Grave i Mount-Polier są w największym zamieszaniu. W Alexandryi kilka domów spalono. W ośm godzin później, miał spisek ten wybuchnąć w całej swéj okropności. Najpierw zabić miano P. Malcolm, najbogatszego osadnika, a postępek ten miał być hasłem do

zabicia wszystkich białych. Powszechny potęg miał ich okrucieństwu przyswiecać. Słowem: Jamaica groziła plagą i okropności, których St. Domingo stała się łupem. Ssiedztwo, wyraża pewna gazeta Londyńska, Rzeczypospolitej Negrów na wyspie Hayty, dostatecznym jest do utrzymywania w nieustanném zaburzeniu Negrów wszystkich naszych wysp Zachodnio-Indyjskich. Gubernator Jamaicki Xiążę Manchester, i Sir John Kean dowódca wojska, przedsięwzięli wszystkie środki, iakie im rozstroponość podawała. Jeśli zaś wystawimy sobie ich bardzo słabe siły wojskowe, nie można się uwolnić od moonéj niespokojności.

Kuryier z d. 31. Lipca wyraża: »Następującego autentycznego opisanja, prowadzenia przez Aszantów wojny, udzielił nam Officer, przybyły niedawno do Londynu z przylądka Coast-Castle. Opisanie to dostateczne jest do okazania, z iak strasznym nieprzyjacielem mamy do czynienia. — Gdy Aszantowie postępują napród, formują oni według położenia wojska swoje w kilka z sobą się stykających kolumn, takowe postępują szybko napród, a gdy zbliżyły się na wystrzał z broni, pierwsza plutony każdej kolumny dają ognia, obracają się w prawo i lewo, tak, że ozoło swych właściwych kolumn odstawiają, i szybko nabliżają. W tedy kolumny postępują napród, przednie plutony strzelają podobnie pierwszym, zwracają się na prawo i lewo, nabliżają na skrętańcach kolumn, i stają w tyle swych właściwych kolumn. Tym obrotem wszystkie postępujące napród kolumny niustanny utrzymują ogień. Gdy są odparci i w odwrocie ścieśnieni, kolumny te idą szybko w rozsypkę i zbierają się w dawniejszym szyku na miejscu oznaczoném, w tyle, do nowego uderzenia. Kiedy mają uderzyć, rozstawiają mnóstwo strzelców po skrętańcach rozsypanych, aby ich mogli w iednej chwili użyć, gdy się nadarzy sposobność. Strzelcy ci sadowią się za wzgórkami, krzakami i drzewami, wystrzeliliwszy kładą się zaraz na ziemi i szybko nabliżają. Używają nawet podstępów wojennych, i wykonywają takowe z nadzwyczajną zręcznością. Następujący przypadek okazał to najlepiej. Podczas harcowania z Fantisami, zabrali kilku ienoów, między którymi było kilka waltornistów. W kilka dni później okazywali iakoby uderzyć chcieli, lecz raptownie zniknęli, potem zmusili owych waltornistów, swych nieprzyjaciół, aby trąbili do ataku, co też miało pomyslny skutek. — Fantisowie postąpili napród, i wiele niecierpieł. Takim nieprzyjacielem nie należy pogardzać.«

Śmiertelne zwłoki Barona Montesquieu, z domu Bridgehill złożono w d. 27 Lipca w grobie kościoła w Bridge. Baron ten podobził z dawnéj rodziny w Guienne i był potomkiem sławnego Montesquieu. Napoleon, szanując pamięć jego przodków przywrócił mu dobra podczas rewolucyi zabrane.

Kuryier z d. 1. Sierpnia wyraża: namieniona wczoraj wiadomość dotycząca się Lorda Beresford (zobacz przeszły Numer Gaz. n.), mogła mieć za zasadę list z Lizbony, opowiadający wypadki zaszłe tamże w d. 30. Kwietnia, a zapewniący, iżko by celem onychżebyło, mianować Królowę Portugalską Rejentką, a Lorda Beresforda ię pierwszém Ministrem. List ten do opowiadania swego dodaje: »Moninho, który wszystkie rozkazy Infanta podpisywał, osadzony teraz w więzi Belemkiéy; był ón pierwéj Jeneralem Adjutantem Lorda Beresforda. Wice-Hrabia Yermanha, Sekretarz Woieny Lorda Beresforda, wygnany został do Silves, a żona jego, którę, iak zapowiadają Lord Beresford bardzo był przychylny, zmuszoną była towarzyszyć swemu mężowi. Patriarcha otrzymał rozkaz udania się do Papieża. Królowę zostawiono do wyboru Rzym, lub klaszki, gdzie resztę dni swoich ma przepędzić; Amaraniego, Margrabię Chaves, mianowano nakoniec Wice-Królem w Goa, atoli niechce opuścić Portugalii.« — Wiele Dzienników zapewnia, że Lord Beresford opuścił Lizbonę i powrócił do Anglii. (W atocie przybył ón w d. 4 b m. wraz ze swoim bratem Marszałkiem Beresfordem, na okręcie pocztowym Stanmore.

List z Kalkuty (umieszczony w Kuryierze Angielskim z d. 5. b. m.) donosi, że Anglioy pod Pułkownikiem Bowen, choć zdobyły szance Birmańskie, odparci zostali ze stratą 150 ludzi w zabitych i rannych.

P. Morrier wypłynął z Portsmouth do Meksyku na fregacie Diamond.

Francyja.

Monitor z d. 2. Sierpnia zawiera przyiętą przez obiedwie Izby ustawę względem dochodku na opędzenie nadzwyczajnych wydatków roku przeszłego, w ilości 107,768,077 franków. Datowaną jest z d. 28. Lipca. Z wspomnionęj summy otrzyma Ministerium Woyny 83 1/3 miliony, Ministerium Skarbu 18 1/2 mill., Ministerium Morskie 4 1/2 mill., Ministerium Spraw Wewnętrznych 1 mill., Ministerium Spraw Wewnętrznych 90,000 franków. Ogółem na wo-

nę Hiszpańską wyznaczono teraz sumę 207 mill. 768,077 fr.

Monitor z d. 7. Sierpnia donosi, iż na mocy wyroku Królewskiego z d. 4. t. m. Xięże Blacas, Par Francyi, mianowany jest Postem Francuzkim w Neapolu.

Tenże Monitor z dnia powyższego zawiera kilku mianowań w Wydziale Sprawiedliwości. Między innymi Hrabia Portalis, Par Francyi, Radca Stanu i Radca w Sądzie Kassyeynym, mianowany jest Prezydentem Kameary przy tymże Sądzie, na miejscu zmarłego Barona Barris; P. Vatismenil, Radca Stanu, Jeneralnym Adwokatem przy tymże Sądzie, a P. Belleyme, Sędzia instrukcyjny przy Sądzie pierwszey instancyi Departamentu Sekwany, Wice-Prezydentem przy tymże Sądzie.

Innóm znnowa rozporządzeniem, Baron de Cronzeilhes, Dyrektor osad i *Maitre de Requetes* przy Radzie Stanu, Jeneralnym Sekretarzem przy Ministerium Sprawiedliwości w miejscu P. Vatismenila, a tenże, Radca w nadzwyczajnęj służbie, Radcą Stanu w służbie zwyczajnęj, w miejscu zmarłego P. Maine de Biran.

Na ostatniém posiedzeniu Izby Parów w d. 4. Sierpnia stósownie do życzenia Arcybiskupa Paryzkiego, odczytano pochwałę na zmarłego Kardynała Bausset. Poczém Minister Prezydent i Ministrowie Woyny, Marynarki i Domu Królewskiego złożyli rozporządzenie Królewskie zapowiadające ukonczenie posiedzeń roku 1824.

Gwiazda z d. 8. t. m. wyraża: »Konstytucyjonista zdaje się zdumiewać nad mianowaniem Królewsko-Francuzkiego Posta (Margrabię de Moustiers), a jego wielkich przysięciół Szwajcerców. Powinienby widzieć, że Królowie Francuzcy, jedni z Monarchów Europejskich, którzy dawni, iak od trzech wieków mieli zawsze Postów w Szwajcaryi. Takowych liczą więcéy, iak sto, między tymi byli: Hrabia Dunois, Sir de la Tremouille, Marszałkowie: Chabanne, Montmorency, de la Vieville, Biron, Bassompierre, Xięże Rohan, i niedawno Kawaler Beaufeville; Wice-Hrabia Polignao, Margrabię de Vergennes i Margrabię de Verac. Nawet w ciągu rewolucyi rezydowali w Szwajcaryi: PP. Barthelemy, Verninac i Jenerał Vial w charakterze Postów. Dopiero za Rządu Buonapartego przestawiano na tém, iż zawierzyteliano pełnomocnych Ministrów w Szwajcaryi. Podziwiał się teraz, że Monarchiczna Francyja po restauracyi nie ma podobnie, iak pierwéj, w Szwajcaryi reprezentanta. Atoli wszystko, co tyl-

ko toczé się godności Francyi, wszystko to jest konstytucyonistóie solą w oku, który nawet i to ma za złe, że Król pamięć Szwajcarów za okazaną w d. 10. Sierpnia wierność tem uczył, że ich przyjął na nowo do pałacu, gdzie się tak zaszczytnie odznaczili.

Dla rozwiązania znanomego pytania, śiaki by należało wynagrodzić wyhodzoów?« przełożył niedawno P. Guy de Nissan środek, zasadzający się na tém, aby każdy właściciel dóbr narodowych, w ciągu pięciu lat, w dziesięciu równych terminach, złożył dziesiętą część wartości gruntowey z procentami. Za to, powinno mu być za pewną opłatą wygotowane potwierdzenie posiadania. Z drugiey strony emigranci i byli posiadacze mają oświadczyć sądownie, że żadnych rozszczeń nie będą czynić de owych dóbr, a wtedy dopiero otrzymają wynagrodzenie.

We Francyi od roku 1792 aż dotąd (włącznie z naynowszymi odmianami z d. 4. b. m.) liczą 149 Ministrów, mianowicie: Ministrów Policyi 16, Sprawiedliwości 12, Spraw Zewnętrznych 26, Spraw Wewnętrznych 24, Wojny 27, Marynarki 29, Skarbu 15 i 4 Ministrów Dworu Królewskiego. Oprócz tego było dwóch Spraw Dochownych, Minister handlu i rękodziel 1, Zarządu wojennego 2, Ministrów Sekretaryjatu 4 i nakoniec z Ministrów Skarbu publicznego, co razem czyni 164 Ministrów. Wykaz ten wycięty jest z rocznika prawodawstwa i nauki prawa na rok 1824.

Kuryier Francuzki z d. 6. Sierpnia donosi, że Numer jego z d. 5. został zagrabiony z powodu artykułu, którego Kuryier Angielski iako testamentu Buonapartego udzielił. W rozporządzeniu nakazującym zgrabienie, artykuł ten oznaczony jest iako obraza przeciwko publiczney moralności. Środek ten nie pozwolił Kuryierowi uczynić uwag względem tego historycznego dokumentu, który zdawał się mu być gorszącym tylko dla Rządu Angielskiego z powodu ciężkich obwinień przeciwko onemuż przywiedzionym. Rozporządzenie tego testamentu miały być inż umieszczone w różnych pismach Paryżkich wołny obieg mających; Gwiazda ich podobnież udzielała: zdaie się atoli, że względem Kuryiera osobne istnieją ustawy.

W d. 31. Lipca utworzono w Paryżu towarzystwo do rozszerzania dobrych ksiązek zebrato się pierwszy raz. Xiążę Matensz Mont-

morency przewodniczył. Przeczytano statuta i rozbierano ie. Zdaie się, że towarzystwo to składać się będzie ze 24 członków. Corok ma być pewna liczba ksiązek kosztem towarzystwa drukowaną, a oprócz tego rozszerzenie dobrych wszelkimi środkami wspierane. Będzie się nie tylko ograniczać na Paryżu, lecz postara się, aby i Departamenta do tego towarzystwa wciągnąć. W Grenoble i Bordeaux inż takowe towarzystwo zaprowadzono.

Niemcy.

Gazeta w Karlsruhe wychodząca, donosi, że Jego Królewicowska Mość Xiążę Gustaw powrócił w d. 4. Sierpnia z podróży do Włoch i Austryi przedsięwziętę.

Prusy.

Podług listy na rok 1823 liczy Królewsko-Pruskie woysko 10,683 Oficerów. Między tymi jest 667 ze szlachty, a 73 z mieszczan Oficerów sztabowych, tudzież 1,007 ze szlachty, a 681 Kapitanów z mieszczan, włącznie z milicyją. Milicyja obeymuie 362 ze szlachty, 2732 Oficerów z mieszczan. Pierwszych Poruczników 600 mieszczonych jest po równęj części u piechoty, zaś w artyleryi 25 ze szlachty, a 144 z mieszczan, i 135 szlachty, a 766 mieszczan w milicyi.

Rossya.

Korrespondent Hamburgski donosi z Petersburga z d. 28. Lipca: »Dwór wybiera się w d. 31. t. m. do Peterhof, gdzie bawić będzie dwa tygodnie Dzień trzeci Sierpnia imieniny N. Cesarzowey Matki, będzie na ten raz prywatnie obchodzonym, z przerwą zwyczajney uroczystości dla ludu. — W d. 4. p. m. przybędzie tu W. Xiążę Mikolay z Matżonką Swoią. — Jey Cesarzowicowska Mość W. Xiężna Helena jest w ciąży. — Dzisiaj i jutro rozpoczną się w Carskiem-Siele wielkie obroty wojenne. Poitrze wszystkie korpusy wyruszą ztamtąd, zajmą po części Stolicę, po części swe zwyczajne letnie leże w okolicy Petersburga. — Rzeczywisty Rada Stanu Mogilewski mianowany jest Gubernatorem cywilnym Czerniechowskim, a statem Sekretarzowi akademii Rossyjskięj rzeczywistemu Rady Sokolowowi, poruczono redakcyją Dziennika ku oświeceniu ludu z pensyją roczną 2,500 rubli. — Od kilku tygodni mamy tu powietrze nieprzyjemne, ochłodę i dżdżyste.«